

Dehongli Cyfreithiau Cymru: Deddf Dehongli i Gymru

Ffurflen ymateb i'r ymgynghoriad

Eich enw:

Corff (lle y bo'n briodol):

e-bost / rhif ffôn:

Eich cyfeiriad:

Anfonwch eich ymateb erbyn 11/09/17 i:

Swyddfa'r Cwnsleriaid Deddfwriaethol
Llywodraeth Cymru
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ.

neu gellir cwblhau'r ffurflen yn electronig a'i hanfon i'r cyfeiriad isod:

e-bost: LegislativeCounsel@wales.gsi.gov.uk

C1: A ddylem fewnosod atgynhyrchiad o Atodlen 1 i Ddeddf Dehongli 1978 yn Gymraeg yn y ddeddf honno neu a ddylem geisio cymhwyso Deddf ddehongli i Gymru i gymaint o ddeddfwriaeth Gymraeg â phosibl?

Byddem yn croesawu eglurhad parthed y rhesym ym mharagraff 54. A yw'n wir y byddai cyfieithiad Cymraeg o Atodlen 1 i Ddeddf 1978 yn rheoli darllen a deal deddfwriaeth San Steffan ar faterion na ddatganolwyd? Os felly, mae'n syniad da gan ei fod yn darparu ar gyfer y nifer o feysydd ble mae'r Gymraeg yn bwysig, e.e. y gyfundrefn droseddol, carchardai. Credwn hefyd fod gosod y Gymraeg mewn darn allweddol o ddeddfwriaeth ar ddehongli yn Senedd y DU yn ffordd bwysig ac amserol o atgoffa Senedd y DU a sefylladau na ddatganolwyd, megis darlledwyr, o statws y Gymraeg fel iaith swyddogol yng Nghymru, ac o ddyletswydd cyrff cyhoeddus i gynnal hyn. Yn olaf, cytunwn taw cyfieithiad uniongyrchol o Atodlen 1 sydd ei angen.

C2: A ydych yn cytuno â manteision posibl Deddf ddehongli i Gymru a nodir yn y papur ymgynghori hwn?

Cytunwn fod angen Deddf Dehongli newydd cyfrwng Cymraeg ar gyfer Cymru sy'n llywodraethu Deddfau'r Cynulliad ac is-ddeddfwriaeth a wneir o dan y Deddfau hynny. Er hynny, nodwn nad yw'r ddogfen ymgynghorol wedi darparu unrhyw gofnod o'r hyn y byddai'n 'ddarpariaeth newydd ac arloesol'. Nid yw'n amlwg fod angen i Ddeddf newydd arfaethedig fynd y tu hwnt i'r darpariaethau safonol. Rhaid dweud nad yw rhesymau c-g tros Ddeddf newydd yn rhai cryf iawn o'i cymharu gyda rhesymau a-b. Pethau yw'r rhain sy'n ymwneud ag eglurhad yn unig yn hytrach na rhesymau cyfreithiol a gwleidyddol tros gael Deddf newydd.

C3: Pa un o'r atebion posibl i'r mater dwy Ddeddf fyddai fwyaf defnyddiol yn eich barn chi i ddefnyddwyr y ddeddfwriaeth?

Credwn taw 67(a), Defnyddio nodiadau esboniadol, yw'r ateb mwyaf defnyddiol gan taw hwn yw'r symlaf. Ni ddylai fod yn anodd sicrhau nad yw defnyddwyr y Ddeddf yn colli golwg o'r nodiadau, yn enwedig oherwydd cyhoeddi arlein.

C4: A ydych yn credu bod unrhyw faterion ymarferol yn deillio o unrhyw rai o'r atebion posibl i'r mater dwy Ddeddf?

Mae'r darpariaethau cyfeirio yn ymddangos yn gymhleth ac yn abl i ddrysu defnyddwyr.

Byddai ymateb c) ond yn creu mwy o waith dianghenrhaid i'r Cynulliad ac felly dylid ei osgoi.

Ymddengys defnyddio gwefan Cyfraith Cymru/Law Wales fel dewis arall da. Er hynny mae iddo'r anfantais o ofyn i ddefnyddwyr fynd i wefan arall, tra fod Nodiadau Esboniadol ar gyfer deddfwriaeth fel arfer yn mynd gyda'r ddeddfwriaeth ar yr un dudalen we.

C5: Beth yw'ch safbwyntiau am y newidiadau posibl i'r 'rheolau craidd', a nodir ym Mhennod 7?

Y broblem gyda 'drafftio niwtral o ran rhywedd' yw ei fod wedi ei ddelweddu ar y Saesneg, sy'n amddifad o genedl ramadegol, yn wahanol i'r Gymraeg a'r mwyafrif o ieithoedd Ewropeaidd. Mae angen ystyried for y Gymraeg, yn wahanol i'r Saesneg, yn gwahaniaethu'n glir rhwng 'cenedl' gramadegol' ('grammatical gender', sef ystyr gwreiddiol y term 'gender') a rhywedd/gender yn yr ystyr cymdeithasol a lled-gyfreithiol (term llithrig a goddrychol). Dylid sylwi sut roedd fersiynau Cymraeg o ddeddfwriaeth y Cynulliad cyn pasio Deddf Cydraddoldeb 2010 yn defnyddio'r term 'rhyw' ble y defnyddiai'r Saesneg 'gender'. Dengys hyn fod y cyfieithwyr neu'r drafftwyr wedi anelu at ddefnyddio terminoleg plaen, gwrthrychol yn hollol gywir, ac i ddiogelu statws cyfartal y Gymraeg mewn deddfwriaeth. Mae'r defnydd o'r term 'rhywedd' ac hyd yn oed 'gender' yn lle 'rhyw' yn fersiynau Cymraeg rhai deddfau yn broblemus gan fod rhyw yn nodwedd gwarchodedig ar wahân i ailbennu rhywedd o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010, heb anghofio Deddf Hawliau Dynol 1998. Defnyddiwyd y termau 'rhywedd' a 'gender' mewn ffordd sydd wedi niwtraleiddio neu ddileu 'rhyw' o'r ddeddfwriaeth dan sylw. Mae gan y broblem hon oblygiadau ymarferol.

Mae'n anodd gweld pam y dylid hepgor Adran 8. Nid yw'n glir pam nad yw cyfeiriadau at y Sofran (Adran 10) yn ddianghenrhaid. Nid yw dyfynnu Deddf Dehongli'r Alban yn reswm ynddo'i hun.

Mae Adran 13 yn aneglur.

Ni welwn pam y dylid ymestyn Adran 15, yn enwedig gan na thrafododd y Ddogfen ymgynghorol ddadleuon dros ac yn erbyn atal adfywiad rheolau yn y gyfraith gyffredin. Gellid ystyried ymestyniad o'r fath yn or-ymestyniad o'r gyfraith statudol yn erbyn y gyfundrefn gyfraith gyffredin a'r farnwriaeth. Gellir dadlau y byddai hyn yn rhoi gormod o rym i wleidyddion. Yn absenoldeb barnwriaeth Gymreig ystyriwn hyn i fod yn broblem ddifrifol.

C6: Beth yw eich barn am y darpariaethau newydd posibl y gellid eu cynnwys mewn Deddf dehongli i Gymru, a nodir ym Mhennod 8?

Ymddengys y darpariaethau newydd posib yn rhesymol, ond gresyn na ddarluniwyd hwy gan enghreifftiau penodol fyddai'n ei gwneud hi'n haws i'r saw nad sy'n gyfreithwyr asesu eu dilysrwydd.

Hoffem wybod a yw'r rhestr o ddiffiniadau'n gyflawn, ac a fyddai ond yn cynnwys terminoleg y GIG neu hefyd derminoleg ar gyfer Addysg a meysydd datganoledig eraill. Yr her yma yw y byddai Deddf Dehongli ar gyfer Cymru'n mynd yn un dipyn yn hirach na Deddfau Dehongli arferol.

C7: A oes unrhyw ddarpariaethau newydd ychwanegol at y rhai a nodir ym Mhennod 8, yr hoffech eu cynnwys mewn Deddf ddehongli i Gymru?

Y broblem yma yw y gofynna'r ymgynghoriad prun ai 'rydym am weld darpariaethau penodol ychwanegol newydd heb fanylu ar yr egwyddorion angenrheidiol. Fel gyda'n hymateb i Gwestiwn 6, gwelwn broblem yma gyda diffiniadau.

C8: Beth yw eich barn am y materion eraill y gellid ymdrin â hwy mewn Deddf ddehongli i Gymru, fel y'u nodir ym Mhennod 9?

Fel yn ein hymateb i Gwestiwn 5, ystyriwn y pwnc o gymhwyso diffiniadau a gŵyd o ganlyniad i dreigliadau a chenedl yn bwysig, ond credwn na ddylid anwybyddu amrywiadau mewn terminoleg gan eu bod ymhlyg â nhw.

Byddem yn gwerthfawrogi gwybod beth mae Llywodraeth Cymru am weld parthed cymhwysiad y gyfraith gyffredin a chysyniadau'r gyfraith gyffredin.

C9: Hoffem wybod eich barn am yr effaith y byddai datblygu Deddf ddehongli i Gymru yn ei chael ar y Gymraeg, yn enwedig mewn perthynas â:

- i) helpu pobl i ddefnyddio'r Gymraeg, a
- ii) trin y Gymraeg yr un mor ffafriol â'r Saesneg.

Pa effeithiau fyddai yn eich barn chi? Sut y gellid cynyddu effeithiau cadarnhaol a lleddfu effeithiau negyddol?

Yn unol â'n sylwadau blaenorol, cytunwn gyda'r farn a fynegir ym mharagraff 86 sef nad yw'r pwyslais ar addasu'r Gymraeg i'r Saesneg yn gymeradwy o gwbl. O ganlyniad cytunwn gyda'r syniad y dylid diddymu Adran 156(2) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Gan fod Deddfau Dehongli mewn awdurdodaethau cyfreithiol gwahanol braidd yn gyffredinol o ran maes, mae'n anodd gweld pam fod y pwyntiau ym mharagraff 87 yn ddilys. Mae perygl i Ddeddf Dehongli i Gymru golli ei hygyrdd os yw'n rhy wahanol i Ddeddf 1978 neu hyd yn oed i Ddeddfau Dehongli'r Alban a Gogledd Iwerddon o ran rhychwant pynciau.

C10: Esboniwch hefyd sut y gallai'r Ddeddf ddehongli arfaethedig i Gymru gael ei llunio neu ei newid er mwyn cael:

- i) effeithiau cadarnhaol neu effeithiau cadarnhaol cynyddol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar drin y Gymraeg yr un mor ffafriol â'r Saesneg, a
- ii) dim effeithiau andwyol ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac ar drin y Gymraeg yr un mor ffafriol â'r Saesneg.

--

C11: Rydym wedi gofyn nifer o gwestiynau penodol. Os oes gennych unrhyw sylwadau ar unrhyw faterion cysylltiedig nad ydym wedi mynd i'r afael â hwy yn benodol, byddwch cystal â'u nodi yma:

Cytunwn gydag egwyddorion cyffredinol ac argymhellion Comisiwn y Gyfraith sydd y tu ôl i'r ymgynghoriad hwn.
--

Mae'n bosibl y bydd ymatebion i ymgynghoriadau yn cael eu cyhoeddi, ar y rhyngrwyd neu mewn adroddiad. Os byddai'n well gennych i'ch ymateb gael ei gadw'n gyfrinachol, ticiwch y blwch:

☐